

УДК 615.281+616-002.5+613.95

І. О. ФЕДЯК

Івано-Франківський національний медичний університет

РЕЗУЛЬТАТИ МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛІЗУ ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНИХ ПРЕПАРАТІВ

У статті представлено результати маркетингового аналізу оптового і роздрібного сегментів вітчизняного фармацевтичного ринку протитуберкульозних лікарських засобів I ряду станом на 01.09.2014 р., які свідчать, що на оптовому ринку із 48 зареєстрованих були присутні лише 11 моно протитуберкульозних препаратів вітчизняних заводів-виробників, а саме: 5 ЛЗ ізоніазиду, 1 – рифампіцину, 1 – етамбутолу, 2 – піразинаміду, 2 – стрептоміцину. Річний моніторинг виявив, що ринок усіх протитуберкульозних препаратів можна вважати стабільним за трьома маркетинговими показниками (середніми оптовими цінами, кількістю ринкових пропозицій, коефіцієнтами ліквідності), які практично не змінювалися упродовж 12 місяців 2013 року для кожного окремого препарату. Зменшення кількості постачальників і ріст оптових цін у 2014 році є наслідком введенням ПДВ на ліки з 01.04.2014 р., а також падінням курсу гривні відносно долара і євро.

Ключові слова: протитуберкульозні препарати I ряду, маркетинговий аналіз, середня оптово-відпускна ціна, коефіцієнт ліквідності.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Туберкульоз залишається серйозною проблемою і викликом для громадського здоров'я в усьому світі загалом та в Україні зокрема.

Офіційно епідемію туберкульозу (ТБ) в Україні ВООЗ оголосила у 1995 р. Свого «піку» захворюваність на ТБ досягла у нашій країні у 2005 р., коли показник збільшився втричі у порівнянні з доепідемічним періодом (майже до 100 випадків на 100 тис. населення). Вжиті державою за останні 10 років заходи дозволили призупинити подальше поширення епідемії ТБ в Україні та майже на чверть знизити показник захворюваності у порівнянні з 2005 роком (67,9 на 100 тис. населення у 2013 р.) [1, 8-10].

ВООЗ розробила всесвітню стратегію «Стоп туберкульоз» [8-9]. Її метою є зменшення глобальної епідемії ТБ до 2015 року шляхом забезпечення для усіх пацієнтів з ТБ загального доступу до високоякісної діагностики і орієнтованого на пацієнта лікування. В основі стратегії покладено програму DOTS – «безпосереднє контрольоване лікування, що проводиться короткими курсами», яка серед основних пунктів містить пункт, який стосується фармацевтичного забезпечення,

а саме: повинна бути наявна ефективна система постачання ЛЗ.

Для проведення протитуберкульозної терапії у дітей наказом МОЗ України від 21.12.2012 № 1091 затверджено Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. Туберкульоз. Для дорослих осіб з ТБ протокол був перевиданий наказом МОЗ України від 04.09.2014 р. № 620. В обох нормативно-правових актах до протитуберкульозних препаратів (ПТП) I ряду віднесено: ізоніазид (H), рифампіцин (R), піразинамід (Z), етамбутол (E) та стрептоміцин (S) [6-7].

Тому проведення аналізу ринку цих ЛЗ було актуальним завданням.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз арсеналу ЛЗ для лікування туберкульозу, як і ринок протитуберкульозних препаратів вивчався деякими авторами упродовж останніх років, однак публікацій результатів маркетингового аналізу препаратів ізоніазиду, рифампіцину, піразинаміду, етамбутолу, стрептоміцину за 2013 і поточний рік не знайдено [2-5].

© Федяк І. О., 2014

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Ціль — проведення маркетингового аналізу протитуберкульозних препаратів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз стану реєстрації ПТП в Україні виявив, що із 48 зареєстрованих моно препаратів 5 МНН на оптовому фармацевтичному ринку станом на 01.09.2014 р. було лише 11 ЛЗ. Серед них найбільша кількість пропозицій була у 2-х ЛФ стрептоміцину: порошок для приготування розчину для ін'єкцій по 0,5 г і по 1,0 г у флаконах – 21 і 33 відповідно. Рифампіцин, капсули 150 мг, блістер, № 20, ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ» пропонували 20 посередників. І замикала трійку лідерів за пропозиціями ЛФ ізоніазиду, таблетки 200 мг блістер, № 50, ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ» – 16 пропозицій. Причому аналізовані препарати в середньому пропонували 15 оптових складів (баз) 11різних фірм-постачальників, включаючи їх філіали (БаДМ,Вента, Оптіма-Фарм, Фра-М, Фітолек, Томаш, Конекс, Галафарм, Юніфарм, Фармако, Лулькфармація).

На роздрібному сегменті фармацевтичного ринку станом на 01.08.2014 р. за даними пошуку середньозважених цін на ЛЗ в аптечній мережі України моно ПТП були представлені 17 ЛЗ проти 11 – оптового ринку.

Наступним етапом дослідження стало вивчення річної динаміки кількості пропозицій,

середньої оптово-відпускної ціни, коефіцієнта ліквідності ціни для ПТП 1 рядшляхом опрацювання дисків «Фармзаказ АПТЕКА» за 12 місяців 2013 року з порівнянням вказаних показників з показниками станом на 01.09.2014 р.

Для спостереження за ціновими характеристиками ЛЗ ізоніазиду були взяті 5 ЛФ, наявні на ринку упродовж усього дослідження (рис. 1).

Аналіз виявив (рис. 1), що препаратом-лідером із МНН ізоніазиду були таблетки 200 мг №50, «Борщагівський ХФЗ», який пропонували в середньому 24 склади. Популярність препаратів-лідерів зменшилася у 2014 р. порівняно з 2013 на 7-8 позицій. Динаміка оптової ціни Н-препаратів представлена на рис. 2-3.

Як свідчать результати дослідження, представлені на рис. 2, з цінової точки зору групу препаратів ізоніазиду можна віднести до стабільної, оскільки оптово-відпускна ціна кожного із п'яти аналізованих ЛЗ залишалася стабільною упродовж 2013 року. Ріст оптових цін у 2014 році пояснюється введенням ПДВ на ліки з 01.04.2014 р., а також зростом рівня валют: долара і євро. Оскільки, не дивлячись на те, що всі 5 ЛЗ вітчизняного виробника, вони виготовляються із імпортних (індійських) субстанцій.

Для порівняння вартості терапії різними ЛЗ доцільно виходити із ціни одиниці ЛФ, бо кількість їх в упаковці різна. На рис. 4 зображено градацію вартості 100 мг ізоніазиду в ЛФ різних виробників.

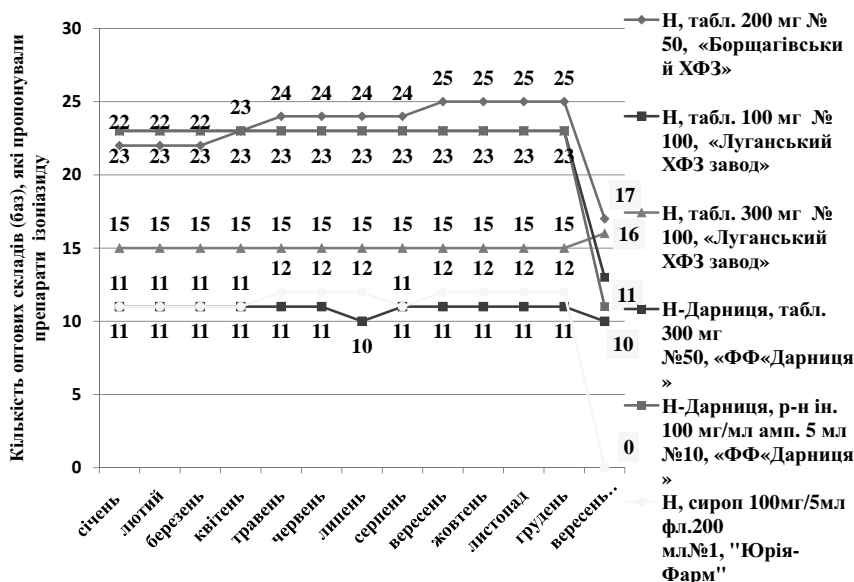

Рис. 1. Динаміка кількості оптових постачальників, які пропонували препарати ізоніазиду упродовж 2013 року

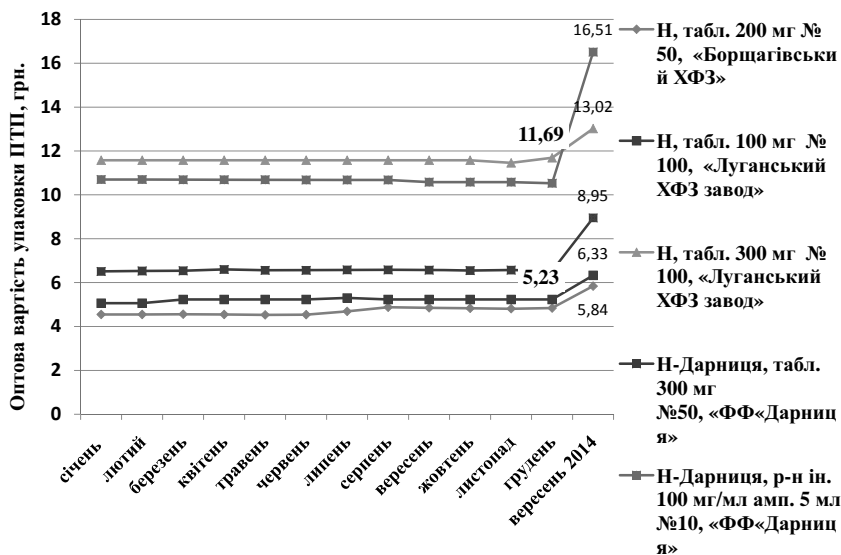

Рис. 2. Динаміка середньої оптово-відпускної ціни упаковки ЛЗ ізоніазиду (2013 р. і вересень 2014 р.)

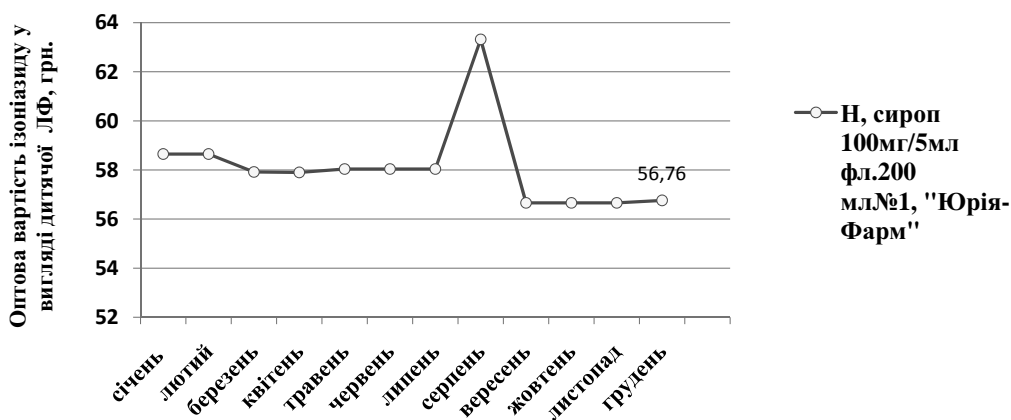

Рис. 3. Динаміка середньої оптово-відпускної ціни упаковки єдиної ЛФ серед ПТП, яка має дитяче дозування (2013 р. і вересень 2014 р.)

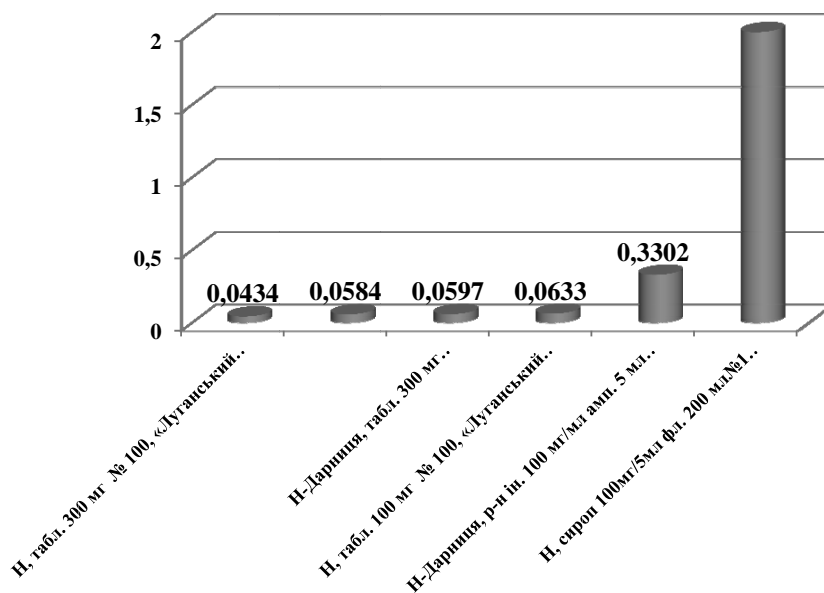

Рис. 4. Розподіл препаратів ізоніазиду за оптово-відпускною ціною одиниці ЛФ (вересень 2014 р.)

Як видно з рис. 4, найдешевшим препаратом ізоніазиду оптового ринку станом на 01.09.2014 р. був ізоніазид, таблетки, 300 мг № 100, ПАТ «Луганський ХФЗ» (Україна). Найвища вартість 100 мг ізоніазиду була у ЛФ сироп 100 мг/5 мл флакон 200 мл, №1, ТОВ «Юрія-Фарм» (Україна).

На рис. 5 представлено динаміку коефіцієнтів ліквідності цін (C_{lig}) препаратів ізоніазиду за період дослідження. Середній дозволяє C_{lig} дозволяє робити висновок про коливання ціни у залежності від постачальників. Він відображає ступінь розвитку конкуренції у конкретному сегменті ринку в певний час і дещо характеризує доступність ЛЗ широкому загалу споживачів.

Як показує аналіз рис. 5 у продовж 2013 р. значення C_{lig} 3-х з 6-ти ЛЗ було більше 0,3 (Н-Дарниця, р-н для ін. – 4,01-4,47; Н-табл., 300 мг, ПАТ «Луганський ХФЗ» – 0,66; Н-Дарниця, табл. 300 мг – 0,35). Ринок вказаних ЛЗ не можна вважати стабільним і коректним по відношенню до споживачів.

На рис. 6 представлено динаміку кількості постачальників, середньої оптової ціни, коефіцієнта ліквідності ціни рифампіцину, капсули 150 мг, блістер, №20, ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ» / «ФФ «Дарниця».

Як свідчить результат аналізу, зображений на рис. 6, оптовий ринок капсул рифам-

піцину відзначався стабільністю упродовж 2013: його стабільно пропонували 63 склади (бази) – число пропозицій саме рифампіцину було найбільше серед усіх досліджуваних ПТП; ціна ЛЗ також була сталою, як і C_{lig} , який все ж був вищий за 0,3 у три рази. Це свідчить про відсутність орієнтації на споживача у сегменті ринку цього препарату. У вересні 2014 р. кількість оптових операторів, які пропонували рифампіцин, зменшилась удвічі, ціна його виросла у допустимих межах ПДВ на ЛЗ, а от C_{lig} зменшився також удвічі, що свідчить про соціалізацію ринку рифампіцину.

На рис. 7-10 показано динаміку кількості постачальників, ціни, коефіцієнта ліквідності ЛЗ піразинаміду, етамбутолу, стрептоміцину.

Маркетинговий аналіз вітчизняного ЛЗ піразинаміду (табл. 500 мг №50, «Борщагівський ХФЗ» /ФФ «Дарниця»), графічно зображений на рис. 7, дозволяє стверджувати, що його показники були сталими на ринку у 2013 році: практично не змінювались кількість постачальників (46), оптово-відпускна ціна (16,67), коефіцієнт ліквідності (4,94), який був однаковим упродовж цілого року, хоч і мав значення у 16,5 рази вище, ніж допустиме для соціального ринку.

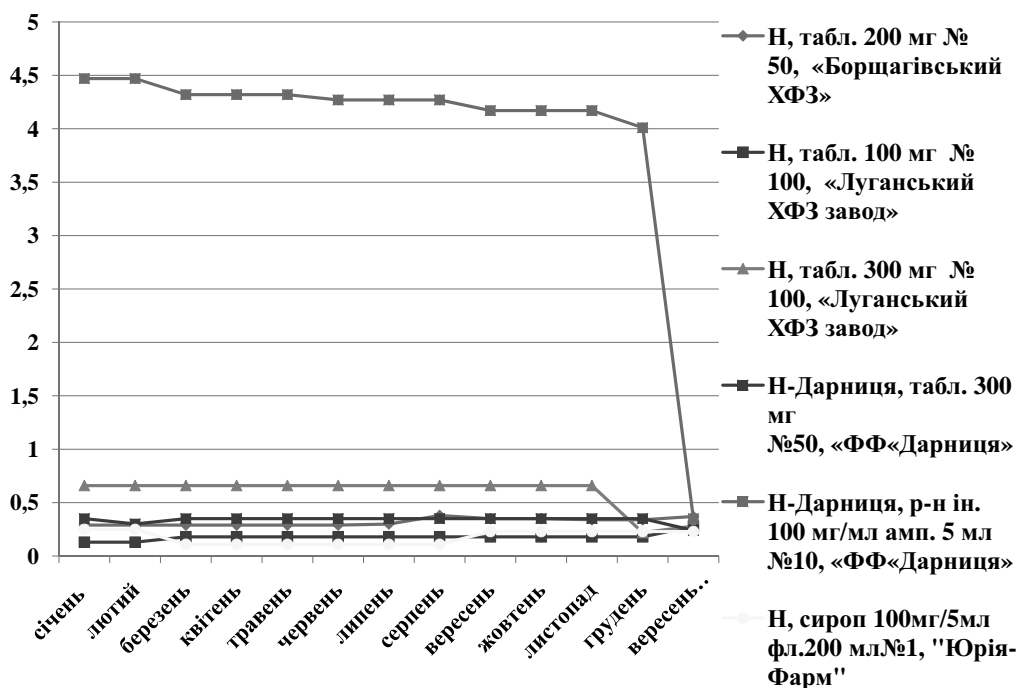

Рис. 5. Динаміка коефіцієнта ліквідності ціни ЛЗ ізоніазиду (2013 р.).

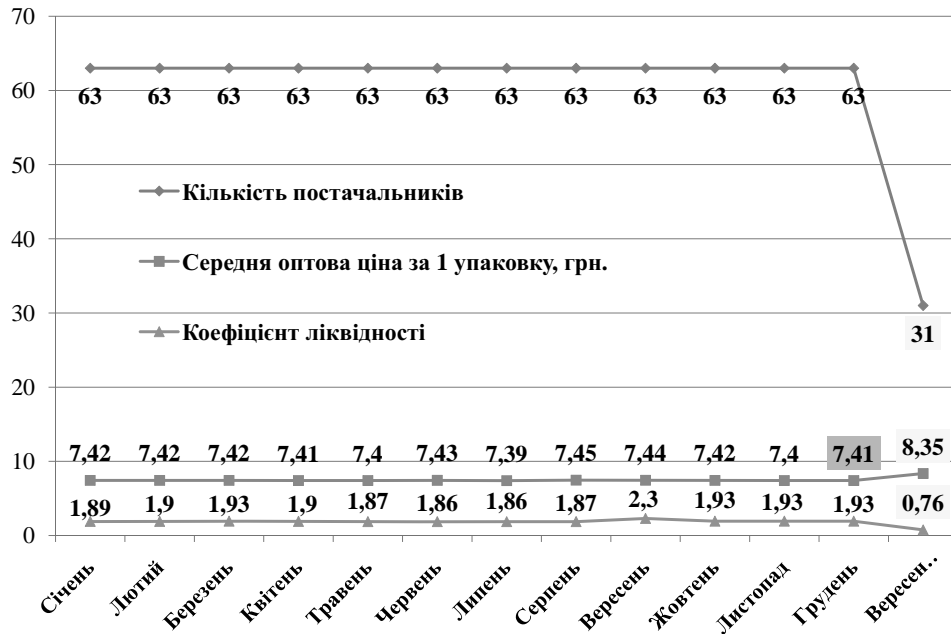

Рис. 6. Динаміка кількості постачальників, середньої оптово-відпускної ціни, коефіцієнта ліквідності цинирифампіцину, капсули 150 мг, блістер, №20, ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ» / «ФФ «Дарниця» (2013 р. і вересень 2014)

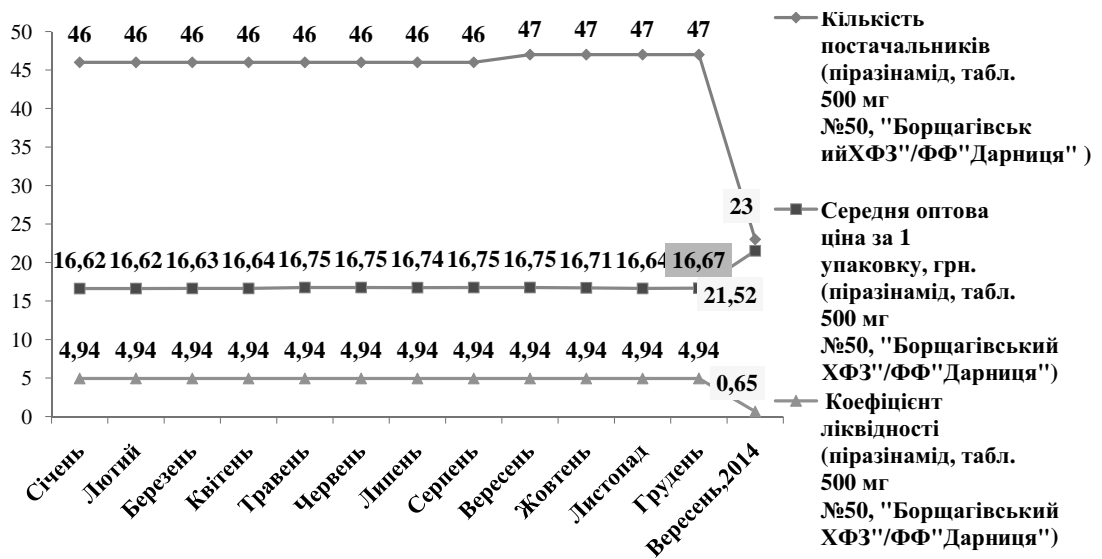

Рис. 7. Динаміка кількості постачальників, ціни, коефіцієнта ліквідності піразинаміду, табл. 500 мг №50, «Борщагівський ХФЗ» /ФФ «Дарниця»

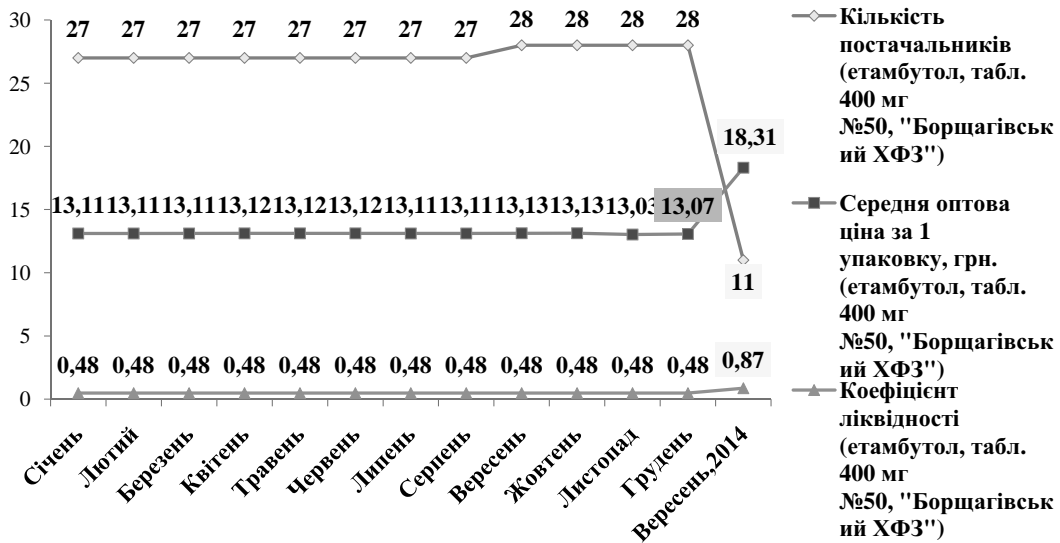

Рис. 8. Динаміка кількості постачальників, оптової ціни, коефіцієнта ліквідності ціни етамбутолу, табл. 400 мг №50, «Борщагівський ХФЗ»

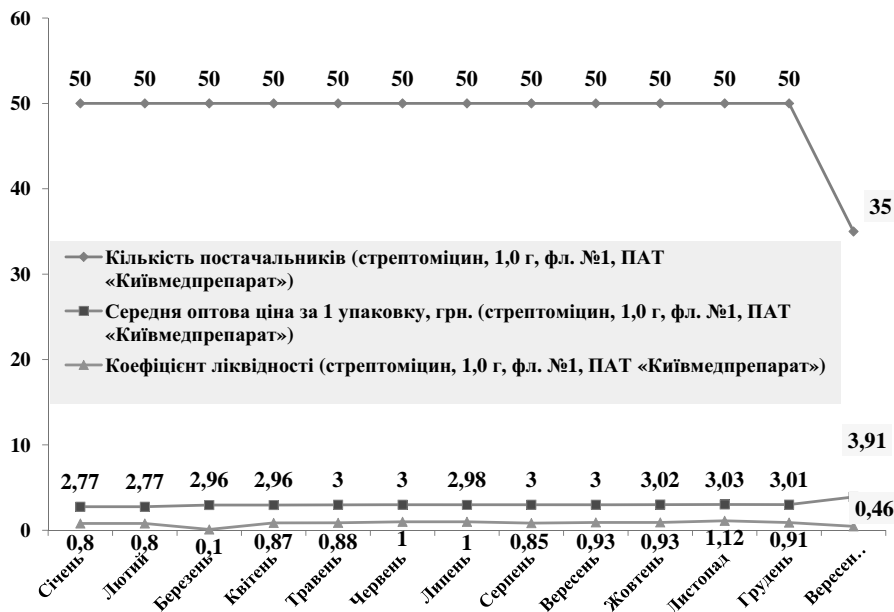

Рис. 9. Динаміка кількості постачальників, оптової ціни, коефіцієнта ліквідності ціни стрептоміцину, 1,0 г, фл. №1, ПАТ «Київмедпрепарат»

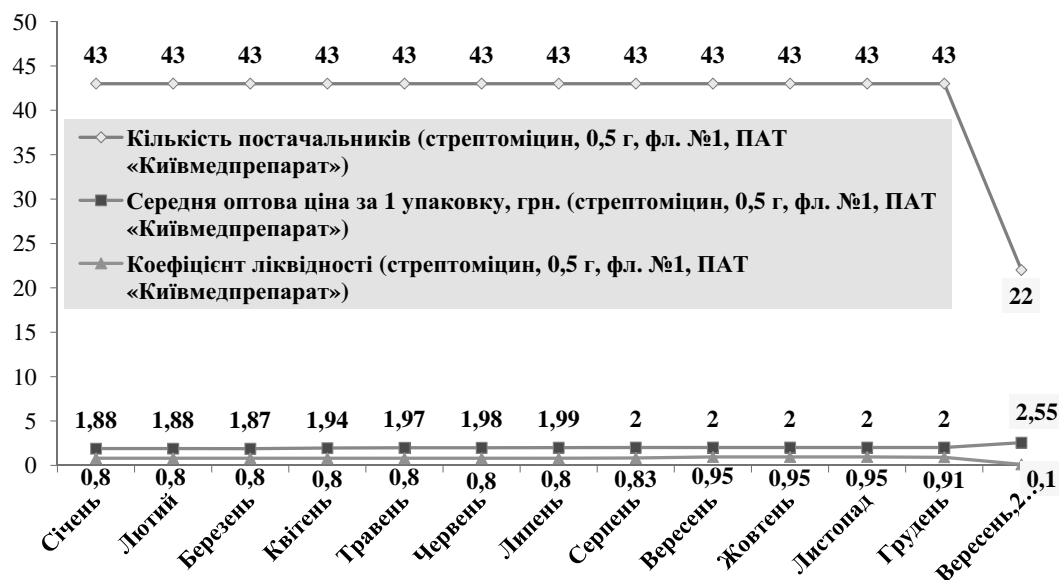

Рис. 10. Динаміка кількості постачальників, оптової ціни, коефіцієнта ліквідності ціни стрептоміцину, 0,5 г, фл. №1, ПАТ «Київмедпрепарат»

Динаміка кількості постачальників, оптової ціни, коефіцієнта ліквідності ціни препарату-етамбутолу у вигляді таблеток по 400 мг № 50 виробництва «Борщагівський ХФЗ» (рис. 8) вказує на абсолютну сталість його оптового ринку упродовж 2013 р.: ЛЗ стабільно пропонували 27 постачальників за середньою оптово-відпусковою ціною 13,12 грн., межі $C_{\text{ліг}}$ не переходили позначку 0,48.

Ті ж тенденції сталості ринку спостерігалися і для обох ЛЗ стрептоміцину у дозі 1,0 г та 0,5 г у флаконі №1, ПАТ «Київмедпрепарат» (рис. 9-10): всі 12 місяців 2013 року їх постачала однакова кількість оптовиків з мінімальними коливаннями оптової ціни і коефіцієнта ліквідності. У 2014 р. спостерігалось різке зменшення пропозицій препаратів та ріст оптових цін.

Відповідно до Постанови КМУ №955 від 17.10.2008р. «Про заходи щодо стабілізації цін на ЛЗ і ВМП» препарати, які повністю чи частково закуповуються за кошти національного чи місцевих бюджетів повинні бути внесені до Реєстру оптово-відпускових цін України. Ціновий аналіз виявив, що всі п'ять аналізованих ПТП входять у зазначений Реєстр.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

1. Результати маркетингового аналізу оптового і роздрібного ринку 5 МНН протитуберкульозних ЛЗ станом на 01.09.2014 р. свідчать, що на оптовому сегменті із 48 зареєстрованих були

присутні лише 11 моно ПТП вітчизняних заводів-виробників. За кількістю представлених ЛФ лідирував ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ», на другому місці – ПрАТ «ФФ«Дарниця». На оптовому ринку ПТП постачали 15 складів (баз) 11 фірм, включаючи філіали. У роздрібній вітчизняній мережі монокомпонентні ПТП 1 ряду були представлені 17ЛЗ.

2. Ринок усіх ПТП, за якими велося спостереження, можна вважати стабільним за аналізом середніх оптово-відпускових цін, кількістю ринкових пропозицій, коефіцієнтами ліквідності, які практично не змінювалися упродовж 12 місяців для кожного окремого препарату. Хоча значна розбіжність меж оптових цін для більшості ПТП, виявлена за аналізом коефіцієнтів ліквідності, не дозволяє назвати цей ринок соціально орієнтованим. Зменшення кількості постачальників і ріст оптових цін у 2014 році є наслідком введенням ПДВ на ліки з 01.04.2014 р., а також падінням курсу гривні відносно долара і євро.

3. **Найдешевшим ЛЗ ізоніазиду оптового ринку був ізоніазид, табл., 300 мг №100, «Луганський ХФЗ», найдорожчим – дитяча ЛФ – сироп 100 мг/5 млфл. 200 мл, №1, «Юрія-Фарм»** співвідношення між вартістю 100 мг ізоніазиду в обох формах дорівнювало 46. Найпопулярнішим серед постачальників у 2013 був рифампіцин, капс. 150мг №20 («Борщагівський ХФЗ»), його стабільно пропонували 63 склади (бази); найменший коефіцієнт ліквідності був у етамбутолу, табл. 400 мг №50, ФФ «Дарниця».

**ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ**

1. МОЗ України. Туберкульоз в Україні (Аналітично-статистичний довідник за 2001–2012 роки). – Київ, 2013. – 128 с.
2. Панфілова Г. Л. Організація фармацевтичної допомоги населенню в умовах медичного страхування / Г. Л. Панфілова, А. С. Немченко, О. А. Немченко [монографія] // Х., 2009. – 228 с.
3. Прилипка Н. А. Аналіз арсеналу лікарських засобів для лікування туберкульозу / Н. А. Прилипка // Фармацевтичний часопис. – 2010. – №1. – С.45-48.
4. Прилипка Н. А. Вартісні аспекти лікування дітей і підлітків, хворих на туберкульоз / Н. А. Прилипка, Л. М. Унгурян // Фармацевтичний часопис. – 2013. – С. 105-108.
5. Прилипка Н. А. Фармацевтична допомога хворим на туберкульоз: навчальний посібник / Н. А. Прилипка, О.А. Бабуріна; під ред. Б.Л. Парновського. – Львів, 2011. – 101 с.
6. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. Туберкульоз [Текст]: наказ МОЗ України від 21.12.2012 № 1091 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при туберкульозі» – Київ, 2012. – 166 с.
7. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги дорослим. Туберкульоз [Текст]: наказ МОЗ України від 04.09.2014 р. № 620 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при туберкульозі» – Київ, 2014. – 179 с.
8. Феценко, Ю. І. Організація протитуберкульозної допомоги населенню [Текст] / Ю. І. Феценко, В. М. Мельник – Київ : Здоров'я, 2012. – 656 с.
9. Two-year experience of DOTS implementation – weaknesses and achievements / S. Talewski, A. Vidoevsko, B. Hewska [et al.] // Eur. Respir. J. 2003. –Vol. 22. –suppl. 45. – P. 39.
10. Guidelines for surveillance of drug resistance in tuberculosis [Text] / WHO. – Geneva : WHO, 2009. – 83 p.

УДК 615.281+616-002.5+613.95

И.О. Федяк

РЕЗУЛЬТАТЫ МАРКЕТИНГОВОГО АНАЛИЗА ПРОТИВОТУБЕРКУЛЕЗНЫХ ПРЕПАРАТОВ

В статье представлены результаты маркетингового анализа оптового и розничного сегментов отечественного фармацевтического рынка противотуберкулезных лекарственных препаратов 1 ряда по состоянию на 01.09.2014 г., которые свидетельствуют, что на оптовом рынке из 48 зарегистрированных присутствовали лишь 11 моно противотуберкулезных препаратов отечественных заводов-производителей, а именно: 5 ЛС изониазида (H), 1 – рифампицина (R), 1 – этамбутола (E), 2 – пиразинамида (Z), 2 – стрептомицина (S). Годовой мониторинг выявил, что рынок всех противотуберкулезных препаратов можно считать стабильным за тремя маркетинговыми и показателями (средними оптовыми ценами, количеством рыночных предложений, коэффициентами ликвидности), которые практически не менялись в течение 12 месяцев 2013 года для каждого отдельного препарата. Уменьшение количества поставщиков и рост оптовых цен в 2014 году является следствием введением НДС на лекарства с 01.04.2014 г., а также падением курса гривны относительно доллара и евро.

Ключевые слова: противотуберкулезные препараты I ряда, маркетинговый анализ, средняя оптово-отпускная цена, коэффициент ликвидности.

UDC 615.281+616-002.5+613.95

I. O. Fedyak

THE RESULTS OF MARKETING ANALYSIS OF ANTITUBERCULOUS DRUGS

The article presents the results of a marketing analysis of wholesale and retail segments of the national pharmaceutical market of antituberculosis drugs first range as on September, 1st 2014. They indicate that on the wholesale market among 48 registered were only 11 mono-antituberculosis drugs of national manufacturers, namely: 5 dosage forms of isoniazid (H), 1 – rifampicin (R), 1 – ethambutol (E), 2 – pyrazinamide (Z), 2 – streptomycin (S). The annual monitoring discovered that the market for all antituberculosis drugs can be considered stable by three marketing variables (average wholesale prices, the number of marketing offers, liquidity ratios) that have been almost unchanged for 12 months in 2013 for each drug. Reducing the number of suppliers and increasing of wholesale prices in 2014 is a consequence of the introduction of VAT on medicines from April, 1st 2014, as well as the depreciation of UAH against dollar and euro.

Key words: antituberculosis drugs of the first range, marketing analysis, the average wholesale price, liquidity ratio.

Адреса для листування:

м. Івано-Франківськ,

вул. Хіміків, 25/72

Тел.: 067-951-39-54; 050-051-52-14

E-mail: irynaf@tvnet.if.ua

Надійшла до редакції:

22.10.2014